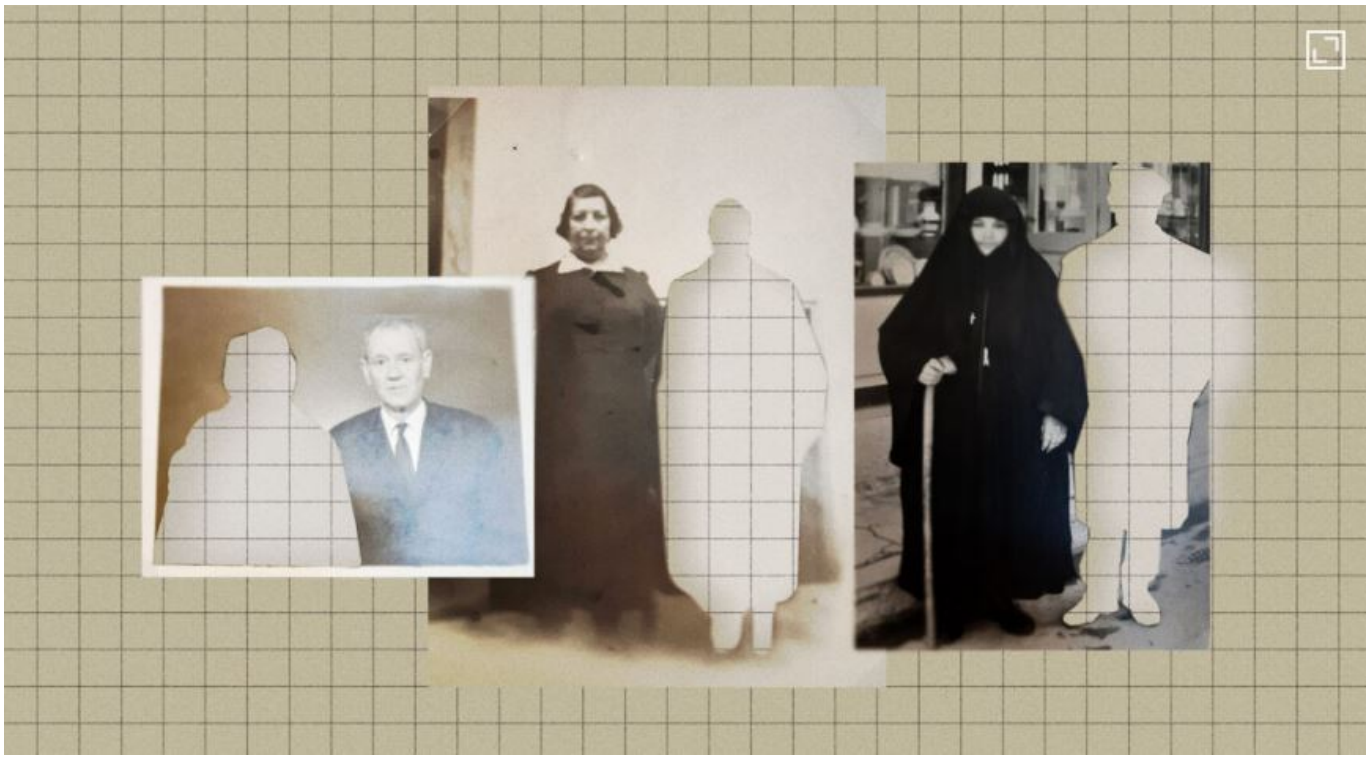
18 Σεπτεμβρίου 2023

Ζωές σε «αναμονή»

/ Γενικά Θέματα / Κοινωνιολογικά (κοινωνική πρόνοια & οικογενειακά θέματα)

Βίκυ Κατεχάκη

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αγνοουμένων που τιμήθηκε πριν από λίγες μέρες από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, η «Κ» δημοσιεύει στοιχεία από το μεγαλύτερο Αρχείο Αναζητήσεων στην Ελλάδα, που περιλαμβάνει πάνω από 450.000 υποθέσεις και «διατρέχει» τη σύγχρονη Ιστορία της χώρας

Η μοναχή Συμμέλα χωρίστηκε από τον αδελφό της κατά τη Μικρασιατική καταστροφή το 1922. Στις 30 Ιουνίου 1964, έπειτα από ραδιοφωνική αναζήτηση του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, τα δύο αδέλφια επανενώθηκαν».

Το Αρχείο του Τομέα Αναζητήσεων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού είναι γεμάτο από ιστορίες σαν κι αυτήν. Αλλες είναι γραμμένες με όμορφο τέλος, όπως της μοναχής Συμέλλας, άλλες με θλιβερό, και κάποιες άλλες «κουβαλούν» μία διαρκή εκκρεμότητα.

Από το 1915 που ο Ερυθρός Σταυρός εδραιώθηκε στη χώρα μας, ο Τομέας Αναζητήσεων (Γραφείο Αιχμαλώτων έως το ’49), διατηρεί το μεγαλύτερο αρχείο αναζητήσεων στην Ελλάδα και ένα από τα πιο σημαντικά στον κόσμο, έχοντας

καταγράψει περισσότερες από 450.000 υποθέσεις αναζήτησης.

Ενα Αρχείο που «διατρέχει» τη σύγχρονη Ιστορία της χώρας
Οπως λένε στην «Κ» άνθρωποι που εργάζονται στον ΕΕΣ, «το Αρχείο των Αναζητήσεων είναι ονομαστικό. Περιλαμβάνει 5.000.000 ταυτότητες με τη μορφή καταλόγων ή καρτελών, με ατομικά στοιχεία που συλλέχθηκαν και γράφτηκαν όλα με φροντίδα».

«Στο Αρχείο μας συνυπάρχουν όμηροι της γερμανικής Κατοχής, θύματα του Εμφυλίου, κρατούμενοι στο στρατόπεδο εξορίας της Μακρονήσου, πληγέντες από τον μεγάλο σεισμό της Κεφαλονιάς και της Ζακύνθου (1953), παιδιά που δόθηκαν για υιοθεσία, πρόσφυγες από παλαιότερες και σύγχρονες εμπόλεμες ζώνες».

Το Αρχείο του Τομέα Αναζητήσεων «διατρέχει» τη σύγχρονη Ιστορία της χώρας. Περιλαμβάνει πρόσωπα που κάτω από διαφορετικές συνθήκες –ειρήνης ή πολέμου– αναζητήθηκαν από συγγενείς πρώτου βαθμού, μέσω μιας αίτησης που κατατέθηκε στα γραφεία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.

«Στο Αρχείο μας συνυπάρχουν, μεταξύ άλλων, όμηροι της γερμανικής Κατοχής, θύματα του Εμφυλίου, κρατούμενοι στο στρατόπεδο εξορίας της Μακρονήσου, πληγέντες από τον μεγάλο σεισμό της Κεφαλονιάς και της Ζακύνθου (1953), παιδιά που δόθηκαν για υιοθεσία, πρόσφυγες από παλαιότερες και σύγχρονες εμπόλεμες ζώνες», λέει στην «Κ» η Μαρία Λιανδρή, διευθύντρια του Τομέα

Αναζητήσεων και Αποκατάστασης Οικογενειακών Δεσμών του ΕΕΣ.

Ανοιχτές υποθέσεις από το μακρινό παρελθόν
Είναι ενδεικτικό ότι στο Αρχείο του Τομέα Αναζητήσεων, μαζί με τα χιλιόμετρα καταλόγων θυμάτων πολέμων και καταστροφών, συμπεριλαμβάνονται ονομαστικοί κατάλογοι χιλιάδων κρατουμένων, ομήρων και εκτλεσθέντων κατά τη γερμανική Κατοχή, αλλά και αντικείμενα ανθρώπων που σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι οικογένειες των οποίων δεν έχουν ακόμη εντοπιστεί για να τα παραλάβουν.

«Το Αρχείο είναι γεμάτο από ανοιχτές υποθέσεις του παρελθόντος. Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οικογένειες έλαβαν απαντήσεις για τους ανθρώπους τους που αγνοούνταν κατά την ανταλλαγή πληθυσμών ακόμη και 60 χρόνια μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ενώ μόλις πέρυσι έκλεισαν οριστικά δύο υποθέσεις αγνοουμένων στην Κύπρο», λέει η κ. Λιανδρή.

Για πολλές δεκαετίες, μέχρι πριν από λίγα χρόνια που άρχισε να ισχύει η προστασία των προσωπικών δεδομένων, οι αναζητήσεις ήταν κυρίως ραδιοφωνικές. Στη νέα εποχή, ο τρόπος αναζήτησης έχει αλλάξει, όπως έχουν αλλάξει και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες οι άνθρωποι αγνοούνται.

Από το 2015, ο Τομέας Αναζητήσεων διατηρεί ένα ηλεκτρονικό αρχείο, μια πλατφόρμα καταγραφής και διαχείρισης υποθέσεων στις οποίες είναι εγγεγραμμένα περισσότερα από 9.100 άτομα. Από αυτά τα 5.300 είναι εκείνα που αναζητούνται, ενώ τα υπόλοιπα είναι οι συγγενείς τους που τα αναζητούν.

«Θυμάμαι τη συγκινητική ιστορία ενός νεαρού κοριτσιού από το Αφγανιστάν που ήρθε σε εμάς για να αναζητήσει τη μητέρα του. Την είχε δει σε ένα από τα πόστερ αναζήτησης του "Trace the Face" κι έτσι την εντοπίσαμε. Η επανένωσή τους έγινε στη χώρα μας».

«Μέχρι τον Δεκέμβριο του 2022 είχαμε 1.485 ενεργές υποθέσεις που αφορούν την αναζήτηση συνολικά 3.470 ανθρώπων», διευκρινίζει η κ. Λιανδρή. «Πρόκειται για περιπτώσεις κυρίως σύγχρονης μετανάστευσης, μετακινούμενους πληθυσμούς που τα ίχνη τους έχουν χαθεί είτε σε εμπόλεμες ζώνες, είτε σε περιοχές όπου γίνονται εκτοπισμοί πληθυσμών, είτε ακόμη σε μετακινήσεις εξαιτίας της ξηρασίας και της ερημοποίησης. Από αυτές μόνο οι 206 αφορούσαν κοινωνικές αναζητήσεις, κυρίως Ελληνες που αναζητούσαν δικούς τους σε χώρες του εξωτερικού, όπου οι επικοινωνίες δεν είναι εύκολες», εξηγεί η ίδια, αναφέροντας ότι μέσα στο 2023 έχουν προστεθεί 166 νέες υποθέσεις, από τις οποίες οι 64 άνοιξαν στην Ελλάδα από ανθρώπους που αναζητούν τους δικούς τους.

«Το πρώτο που αναγνώρισε ήταν το χαμόγελο της μαμάς της»

Μέσω του «Trace the Face» («Εντόπισε το Πρόσωπο»), που αποτελεί μέρος του προγράμματος Restoring Family Links (Αποκαθιστώντας τους Οικογενειακούς Δεσμούς), άνθρωποι που χωρίζονται ή χάνονται στις διαδρομές τους μετά από πόλεμο, φυσική καταστροφή ή μετανάστευση έχουν μία καλή πιθανότητα να εντοπίσουν τους δικούς τους. Πρόκειται για μία ηλεκτρονική βάση δεδομένων που λειτουργεί με την ανάρτηση φωτογραφιών, αλλά και με την απαραίτητη συνεργασία του ΕΕΣ με τους εθνικούς συλλόγους Ερυθρού Σταυρού σε όλο τον κόσμο.

Τα εικονιζόμενα αδέλφια χωρίστηκαν λόγω ανέχειας το 1939. Στις 3/5/1970 πραγματοποιήθηκε ραδιοφωνική αναζήτηση, ενώ στις 11/01/1972 τα αδέλφια επανενώθηκαν. (Αρχείο: Τομέας Αναζητήσεων του ΕΕΣ)

«Θυμάμαι τη συγκινητική ιστορία ενός νεαρού κοριτσιού από το Αφγανιστάν που ήρθε σε εμάς για να αναζητήσει τη μητέρα του. Την είχε δει σε κάποιο από τα πόστερ αναζήτησης του “Trace the Face” κι έτσι μπορέσαμε να την εντοπίσουμε. Το πρώτο που αναγνώρισε ήταν το χαμόγελο της μαμάς της. Η επανένωσή τους έγινε στο γραφείο μας», αναφέρει η επικεφαλής του Τομέα Αναζητήσεων.

«Είναι πολύ δύσκολο να μείνεις συναισθηματικά αμέτοχος»
Και οι σύγχρονες ιστορίες δεν έχουν τέλος. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ευτυχώς, αίσιο. Οπως η ιστορία δύο ασυνόδευτων ανηλίκων που έφτασαν στον ΕΕΣ μέσω της δομής που τα φιλοξενούσε για να αναζητήσουν τη μητέρα τους. «Υστερα από ενέργειές μας, η μητέρα εντοπίστηκε στην Αγγλία και ήταν απολύτως σίγουρη ότι τα παιδιά της είχαν πεθάνει. Οταν τη διαβεβαιώσαμε ότι ήταν καλά, κανονίσαμε σε συνεργασία με τον Βρετανικό Ερυθρό Σταυρό το τηλεφωνικό ραντεβού. Οι στιγμές που εκτυλίχθηκαν δεν περιγράφονται με λέξεις. Είναι πολύ δύσκολο να μείνεις συναισθηματικά αμέτοχος μπροστά σε τόσο δυνατές συγκινήσεις»,

θυμάται η κ. Λιανδρή.

Ακόμη και όταν οι ιστορίες δεν έχουν αίσιο τέλος, είναι σημαντικό να «κλείνουν». Οπως η ιστορία μιας νεαρής γυναίκας από τη Συρία η οποία ήρθε στην Αθήνα να αναζητήσει τον σύζυγό της, που είχε χαθεί πριν από δύο χρόνια σε ναυάγιο, προσπαθώντας να προσεγγίσει την Ελλάδα.

«Ερχόταν για να πάρει μια απάντηση. Ελεγε “θέλω να ξέρω, αν δεν μάθω δεν μπορώ να κάνω τίποτα”. Τελικά, η σορός του συζύγου της ταυτοποιήθηκε, οπότε με αυτόν τον τρόπο μπήκε ένα τέλος στην αγωνία της και ξεκίνησε η διαδικασία του πένθους», περιγράφει στην «Κ» στέλεχος του Τμήματος Αναζητήσεων.

Ακόμη και όταν οι ιστορίες δεν έχουν αίσιο τέλος, είναι σημαντικό να «κλείνουν». Οπως η ιστορία μιας νεαρής γυναίκας από τη Συρία η οποία ήρθε στην Αθήνα να αναζητήσει τον σύζυγό της, που είχε χαθεί πριν από δύο χρόνια σε ναυάγιο, προσπαθώντας να προσεγγίσει την Ελλάδα.

Αλλά και πολλές ακόμη ιστορίες, όπως η υπόθεση δύο Ελλήνων πατεράδων που κατάφεραν μέσω του Ερυθρού Σταυρού να εντοπίσουν τα ανήλικα παιδιά τους στην εμπόλεμη Ουκρανία όταν αυτά είχαν εγκλωβιστεί με τις μητέρες τους στη «ζώνη του πυρός» και δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν λόγω προβλημάτων στο δίκτυο τηλεφωνίας. Με τη συνδρομή του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού εντοπίστηκαν ασφαλείς σε καταφύγια.

Καταγεγραμμένες είναι επίσης πολλές υποθέσεις διασωθέντων του τραγικού ναυαγίου που έγινε τον περασμένο Ιούνιο, ανοιχτά της Πύλου. Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός μεσολάβησε ώστε 78 από τους ναυαγούς να καταφέρουν να επικοινωνήσουν με τους οικείους τους, ενώ και μέσω των μηχανισμών του δύο έχουν επανενωθεί με την οικογένειά τους.

Αιτήματα συγγενών αγνοουμένων στον σεισμό του Μαρόκου

Αυτή την περίοδο, ωστόσο, ο ΕΕΣ ανοίγει μία νέα σελίδα στο Αρχείο των Αναζητήσεων: Εχοντας ήδη λάβει δύο αιτήματα συγγενών αγνοουμένων από τον φονικό σεισμό της περασμένης Παρασκευής στο Μαρόκο, οι οποίοι προσπαθούν να μάθουν για την τύχη των δικών τους ανθρώπων, μεσολαβεί ώστε μέσω των αρμόδιων Αρχών να γίνει ο εντοπισμός τους.

Οι σύγχρονες γεωπολιτικές συνθήκες και η κλιματική κρίση κάνουν επιτακτικό το έργο των αναζητήσεων

Ο πρόεδρος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, δρ Αντώνης Αυγερινός, τονίζει ότι από το 1915 μέχρι σήμερα ο Τομέας Αναζητήσεων έχει αναπτύξει έντονη διεθνή δράση, με σκοπό να ανταποκριθεί όσο το δυνατόν πληρέστερα και πιο άμεσα στην

προσδοκία χιλιάδων οικογενειών που ζητούν με αγωνία να πληροφορηθούν την τύχη των αγνοούμενων μελών τους. Οπως μάλιστα ο ίδιος επισημαίνει στην «Κ», «οι σύγχρονες γεωπολιτικές συνθήκες και οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής κάνουν όλο και πιο επιτακτικό το έργο των αναζητήσεων σε ολόκληρο τον κόσμο», προσθέτοντας ότι «ο ΕΕΣ με την τεράστια τεχνογνωσία και εμπειρία που διαθέτει θα συνεχίσει το αλληλέγγυο και αλτρουιστικό του καθήκον στις αναζητήσεις, πάντα με ευαισθησία και διακριτικότητα».

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αγνοουμένων, πριν από μερικές ημέρες, ο Τομέας Αναζητήσεων του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού επανέλαβε τη δέσμευσή του ότι παραμένει στο πλευρό εκείνων που γυρεύουν απαντήσεις, ενώ ανέδειξε για μία ακόμη φορά το δικαίωμα των οικογενειών να αναζητούν τους δικούς τους και να μένουν ενωμένες.

Η σημασία μιας όποιας απάντησης
Η Μαρία Λιανδρή τονίζει τη σημασία για εκείνους που ανά τον κόσμο ψάχνουν κάποιον δικό τους, να τους δοθεί μια απάντηση, όποια κι αν είναι αυτή. «Στον ΕΕΣ γνωρίζουμε καλά πως κάθε αναπάντητο ερώτημα είναι ένας βασανιστικός εφιάλτης που συνοδεύεται από άγχος, θυμό και ενοχές. Είναι μία θλίψη που μένει σε εκκρεμότητα παράλληλα με τη ζωή. Ο πόνος και η αγωνία της μάνας που ψάχνει το παιδί της στην άλλη άκρη του κόσμου είναι σκληρός ρεαλισμός. Οπως σκληρός ρεαλισμός είναι και ο πατέρας κάθε φυλής και χρώματος που λέει πως πρέπει να βρει το παιδί του, έστω για να του κλείσει τα μάτια».

Εικονογράφηση: Michael Kirki.

kathimerini.gr